Hyvät Elimäen Vanhemmat ry,

Kiitos viestistänne.

Ymmärrän hyvin huolenne yläkoulun lakkauttamisen vaikutuksista. Huoli koulutuspalvelujen saavutettavuudesta sekä kouluverkon muutosten vaikutuksista maaseutujen elinvoimaan, asuttavuuteen ja lasten hyvinvointiin on laajasti tunnistettu myös kansallisessa maaseutupolitiikassa.

Kysymys kouluverkosta ja perusopetuksen saatavuudesta on ollut pitkään yksi maaseutupolitiikan keskeisistä teemoista. Asiaa käsitellään parhaillaan eduskunnan käsittelyssä olevassa maaseutupoliittisessa selonteossa, jossa perusopetuksen saavutettavuus, palveluverkkojen muutokset ja niiden vaikutukset maaseutualueiden kehitykseen nostetaan esille keskeisinä tulevaisuuskysymyksinä (Valtioneuvoston julkaisuja 2026:7, luku 3.5.1.).

Maaseutupolitiikan valmistelussa on korostettu lasten ja nuorten näkökulmaa. Selonteossa todetaan, että suurin osa maaseudulla asuvista lapsista ja nuorista voi hyvin ja että noin kolmannes maaseudulla asuvista nuorista haluaisi asua maaseudulla myös tulevaisuudessa. Lasten ja nuorten kotiseutukokemuksilla, koulutusmahdollisuuksilla, harrastuksilla ja yhteisöllisyydellä on todettu olevan tärkeä merkitys alueiden elinvoiman, tulevaisuususkon sekä nuorten työllistymis- ja yrittäjyysmahdollisuuksien kannalta.

Maaseutupolitiikassa on jo pitkään tarkasteltu myös lähikoulujen (peruskoulujen) merkitystä. Maaseutupolitiikan tietopalveluun on koottu tutkimuksiin perustuvaa tietoa lähikoulujen vaikutuksista lasten oikeuksien toteutumiseen, yhteisöllisyyteen, väestökehitykseen sekä alueiden elinvoimaan (Maaseutupolitiikan tietosivu: Lähikoulut päätöksenteon tukena). Tietosivut on koottu, sillä maaseutupolitiikan virkahenkilöihin ollaan jatkuvasti asian tiimoilta yhteydessä.

Maaseutupolitiikan ja saaristopolitiikan neuvottelukunta sekä Lapsiasiainvaltuutettu tuottivat myös yhteisen arvioinnin asiasta: Maaseutu- ja saaristoalueilla asuvien lasten sivistyksellisten ja sosiaalisten oikeuksien toteutuminen kouluverkon muutoksissa ja peruskoulujen lakkautusten vaikutukset alueiden elinvoimaan. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) toteutti arvioinnin ja siinä korostettiin tarvetta kehittää uusia tapoja järjestää opetusta sekä vahvistaa lapsivaikutusten arviointia kouluverkkoa koskevassa päätöksenteossa. Arvioinneissa on myös tuotu esille, että kouluratkaisujen vaikutukset ulottuvat opetusta laajemmalle muun muassa alueen vetovoimaan, yritystoimintaan, palveluverkkoon ja yhteisölliseen hyvinvointiin.

Maaseutupoliittisessa selonteossa todetaan, että palveluverkolla, mukaan lukien varhaiskasvatus ja perusopetus, on keskeinen merkitys sille, ovatko maaseutualueet pitkäjänteisesti asuttavia ja elinvoimaisia. Selonteon mukaan perusopetuksen keskittämisellä voi olla vaikutuksia maalla asumisen edellytyksiin, muuttoliikkeeseen sekä lasten ja nuorten arkeen esimerkiksi pidentyvien koulumatkojen kautta. Samalla todetaan, että vuosina 2011–2018 lakkautetuista kouluista noin kaksi kolmasosaa sijaitsi maaseutualueilla ja että kouluverkon harvenemisen sekä väestökehityksen välillä on havaittu yhteyksiä.

Tämän vuoksi selonteossa suositellaan, että julkisesti rahoitettujen peruspalveluiden merkittävissä muutoksissa hyödynnetään osallistavaa maaseutuvaikutusten arviointia ja

tarkastellaan vaikutuksia mahdollisimman laajasti. Maaseutuvaikutusten arviointi on olemassa oleva menetelmä, jota voidaan hyödyntää myös kuntatason päätöksenteossa.

Myös eduskunnan sivistysvaliokunta, joka on käsitellyt maaseutupoliittista selontekoa, on korostanut, että sivistyksellisten oikeuksien tulee toteutua yhdenvertaisesti maan kaikissa osissa. Valiokunnan mukaan laadukkaan varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen turvaaminen kuuluu maaseutumaisten alueiden kriittisimpiin tulevaisuuskysymyksiin (SiVL 3/2026 vp). Valiokunta on samalla todennut, että kuntien tilanteet ovat erilaisia ja että opetuksen saavutettavuuden turvaaminen edellyttää paikallisiin olosuhteisiin soveltuvia ratkaisuja, yhteistyötä sekä uusien toimintatapojen kehittämistä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2026 julkaisema väestökehitystä ja perusopetuksen tulevaisuutta tarkastellut työryhmä puolestaan korostaa, ettei lasten määrän vähenemistä tule nähdä ensisijaisesti julkisen talouden säästökysymyksenä, vaan että laadukkaaseen perusopetukseen investoiminen on jatkossakin keskeinen osa Suomen menestystä. Työryhmä painottaa erityisesti kuntien välistä yhteistyötä sekä uusien opetuksen järjestämistapojen kehittämistä alueilla, joilla ikäluokat pienenevät.

Yhteenvetona voidaan todeta, että esiin nostamanne huoli on hyvin tunnistettu sekä maaseutupolitiikassa että koulutusta koskevassa kansallisessa valmistelussa. Maaseutupolitiikan näkökulmasta koulut eivät ole ainoastaan opetuksen järjestämispaikkoja, vaan osa laajempaa palveluverkkoa, paikallista elinvoimaa, yhteisöllisyyttä ja alueiden tulevaisuutta. Tämän vuoksi kouluverkkoon kohdistuvien muutosten vaikutuksia olisi tärkeää arvioida mahdollisimman kokonaisvaltaisesti lasten, nuorten, perheiden, alueen elinkeinoelämän sekä yhteisön tulevaisuuden näkökulmasta.

Olette oikealla asialla!

Ystävällisin terveisin,

Sari Essayah

Maa- ja metsätalousministeri

Sari Essayah

Maa- ja metsätalousministeri
Jord- och skogsbruksminister
Minister of Agriculture and Forestry